

Edgar Savisaar VII Omavalitsusfoorumil

18. novembril kell 13.05-13.20

Tallinn, Õpetajate Maja

Õigus oma valitsusele!

Head kolleegid, sõbrad,

2009. märtsis toimunud Esimene Omavalitsusfoorum tuli kokku majanduskriisi haripunktil kui Vabariigi Valitsus asetask omavalitsuste õlule topeltkoorma. Lisaks sotsiaalkulude järsule kasvule ja maksutulude langusele löödi meile selga ka kärpekirves.

Me ei saanud sellega leppida.

Eesti Linnade Liit ja Eesti Maaomavalitsuste Liit EMOL tulid kaasa ja meie esindajad viisid Euroopa Omavalitsusharta rikkumise küsimuse Euroopa erinevate institutsioonide resolutsioonidesse ja raportitesse.

Üle pika aja ilmutas end ka Balti solidaarsus: toimus kolme Balti riigi omavalitsusesindajate kohtumine Rakveres, kus pandi seljad kokku oma õiguste kaitseks Euroopa Liidu Regioonide Komitees.

Euroopa Nõukogu Kohalike ja Regionaalsete Omavalitsuste Kongressi CLRAE monitooringu algatamine iseenesest oli äärmiselt oluline.

Me arvame, et veel üks omavalitsusi valitsuse poolt tookord ähvardanud kärpevoor jäi just ja ainult tänu sellele ära.

Kahjuks pole kõiki olulisemaid Esimese Omavalitsusfoorumil ettepanekuid sisaldav CLRAE nõudmiste pakett Vabariigi valitsusele siiski täidetud.

Tänaseks on selge, et Eesti valitsus lihtsalt vilistab Euroopa Nõukogule. CLRAE üheksast nõudest on täielikult täitmata jäetud 7 nõuet, ühes punktis (finantsautonoomia) on asi isegi järsult halvenenud. Täitmata on kõik nõuded, mis seotud omavalitsustelt kärbitud tulude taastamisega ning nõuded kaasata omavalitsused meid otseselt puudutava poliitika kujundamisse.

Täidetud on vaid KOV Harta lisaprotokollil ratifitseerimise nõue. CLRAE loendis on see puhtformaalne punkt, mis ei maksa valitsusele sentigi ning ei muuda tegelikult elus midagi – kodanikel on Eesti seadusega niikuinii õigus osaleda OV esinduskogu tegevuses, nüüd kinnitati, et see on võimalik ka rahvusvahelise õiguse alusel.

Olen ikka rääkinud, et Euroopa, eriti selle jõukaima osa üks fundamentaalseid erinevusi meist, on omavalitsuste suurem osakaal ühiskonnakorralduses.

Vana kombe kohaselt Taani linnaks kutsutava Tallinna linnapeana tooksin näiteks Taani eeskujuga. Sellepärast, et Taani on järgmine Euroopa Liidu eesistujamaa, kes juba geneetiliselt peab oluliseks ka omavalitsusvaldkonda. Taani on edukas majanduslikult (kuulub kahtlemata Euroopa viie rikkaima riigi hulka vaatamata astmelisele tulumaksule). Taanis moodustavad omavalitsussektori eelarved 60% avaliku sektori eelarvest, meil alla 25%.

Eestit juhtiva partei ja valitsuse eesmärgiks pidi ju samuti olema muutuda igavaks Põhjamaaks, kuid tegelikult oleme Eestile kinnistanud vaid koha Euroopa tagumises viisikus.

Samas oleks väga suur viga süüdistada Reformierakonda ja IRLi, et Eestis ei toimu haldusreformi.

Tegelikult toimub küll, Eestis käib haldusreform täistuuridel. Ainult valitsus ei nimeta seda õige nimega.

Ja selle sisuks ei ole mitte ainult üldine valdade pankrotti viimine, vaid juba ka enamiku maakonnalinnade kirurgiline sandistamine.

Gümnaasiumide järsk vähendamine tekitab peataolekut terves riigis.

Kümnete päästekomandode koondamine on seda ebakindlust veelgi süvendanud.

Riiklike muuseumide hävitamisel räägitakse ju mitte ainult Nigulistest, vaid ka maakonnamuuseumidest, ka see on tegelikult üks osa haldusreformist.

Ilmselt on suurem lõikus ees ka vallaraamatukogudel. Rein Langi sõjaretk Barbara Cartlandi vastu on vast ainult suitsukate riikliku raamatuostu närbutamiseks.

Arstipunktid ja terved maakonnahaiglad on kadunud. Suurtes piirkondades pole perearste.

Postkontorite sulgemine ei ületa enam uudiskünnistki.

Avalike teenuste maalt kaotamine on avanud eelkõige noorte silmad ja töö-ealine rahvas põgeneb koos lastega üha kiiremini kahte Eesti suuremasse linna, ja siit edasi või ka maalt otse välismaale. Peale Tallinna veel ainult Tartu suudab oma elanike arvu säilitada, kõik teised keskused on juba möödunud 10 aasta perspektiivis languses ja see langus pigem süveneb.

Selle kurva reformi tagajärjed on silmaga nähtavad ja need on tegelikult pöördumatud.

Alibi sellele poliitikale annavad aga ainetud vaidlused valdade suuruse ning nende liitmise üle.

Regionaalministril on sellises poliitilises tööjaotuses oma selge roll olemas – tema asi ongi üleval hoida neid vaidlusi, seni kuni Aaviksoo ja Parts, Pevkur ja Pentus, Lang ja Michal maapiirkondades avalikud teenused viimseni likvideerivad. Ainus, praeguses valitsuses, kes tegeliku halduse ümberkorraldusega ei tegele, ongi regionaalminister Kiisler. Kõik portfelliga ministrid on aktiivselt ametis regionaalhalduse reaalse ja mastaapse ümberkorraldamisega.

Ja küll sellise arengu tulemusena muutuvad juba iseenesest ainetuks ka arutelud valdade teenuste ja nende standardite üle – pole inimest, pole omavalitsust ja polegi probleemi.

Siis saabuks ka Siim-Valmar Kiisleri tähetund, et kuulutada – haldusreform, seltsimehed, on juba ära toimunud.

Aga see reform pole legitiimne. Sellise reformi läbiviimiseks pole rahvas võimulolevatele parteidele ja valitsusele mandaati andnud. See reform ignoreerib täielikult omavalitsusi. Ja mis peamine - sellist Eestit pole keegi soovinud.

Reform tuleb kiiremas korras depolitiseerida. Las omavalitsuste esindajad, mitte parteide tagatoad otsustavad omavalitsuste tuleviku üle.

Tallinn ei saa ega üritagi siin hakata kedagi õpetama, kuigi oma huve teiste omavalitsuste seas me muidugi esindame.

Sest kui omavalitsused ise midagi ette ei võta, koondub kogu Eesti elu Tallinnasse. Tartu võib samuti elama jääda aga ta pole liiga suurele osale Lõuna-Eestist väljarändajatele enam siiski atraktiivne sihtkoht ega ka mitte vahepeatus. Rääkimata teistest piirkondadest. Hiljuti oli mul külas Pärnu linnapea, kes oli mures analoogiliste tendentside pärast. Inimesed kolivad välja. Pärnu alustas Tallinna eeskujul jõulist registreerimiskampaaniat, et inimesed linna tagasi tuleks. Minnakse aga otse Tallinna või välismaale. Kui mõned aastad tagasi käis veel jutt nelja regionaalse halduskeskuse tugevdamisest, siis tegelik elu on alles jätnud vaid ühe – Tallinna.

Ma ei arva, et te seda minust arvaks, aga igaks juhuks ütlen sellegi üle – Tallinn ei ole sugugi rõõmus nähes Eesti hääbumist. Arvestagem siiski, et Eesti rahvaarv on viimase 20 aastaga vähenenud ligi 300 000 inimese ehk 20% võrra, USA Luure Keskagentuuri andmeil on Eesti rahvaarv 1,28 miljonit, 1990 aastal oli meid 1,56 miljonit. Me saame ka Tallinnas väga hästi aru, et senise taandarengu jätkudes ei jätku juba kümnekonna aasta pärast tervest Eesti rahvast enam ka Tallinna jaoks ja meidki ootaks ees hääbumine.

1. Reformi eesmärgiks peab olema omavalitsuste tugevdamine: nendele riigi poolt edasi antava raha suurendamine (kriisieelse seisu taastamisest enam ei piisaks) ja iseseisva maksubaasi loomine (kriisieelsete maksustamisvõimaluste taastamisest samuti enam ei piisaks).

2. Omavalitsustele riigi poolt pandud kohustused peavad olema selgelt määratletud ja riigi poolt ka vastavalt rahastatud.

3. Omavalitsustele peab olema sisuliselt tagatud õigus ja võimekus ka üleriiklikul tasandil neid puudutavate küsimuste otsustamises osaleda.

Teen Omavalitsusfoorumi poolt ettepaneku veebruaris läbi viia Linnade Liidu, Maaomavalitsuste Liidu ja Omavalitsusfoorumi ühine üldkogu- Eesti Omavalitsuste Kongress. Selleks, et kujundada oma seisukoht selle suhtes, mida valitsus püüab sildistada kui omavalitsusreformi.

Kuni omavalitsuste esindusorganisatsioonid jõuavad tegeleda vaid tulekahju kustutamisega, seni tegeleb Vabariigi Valitsus tegeliku haldusreformiga, mille tulemuseks on Eesti omavalitsuste hääbumine. Kuni omavalitsusliidud ootavad regionaalministrilt kutset kõikvõimalikele konsultatsioonidele haldusreformi küsimustes, seni toimub tegelik haldusreform hoopis teistes ministeeriumites.

Omavalitsuste esindusorganisatsioonid peavad võtma initsiatiivi. Tallinn ja veel mõned linnad jääks ka ilma selleta ellu aga enamik Eesti omavalitsusi ilma kiire sekkumiseta praeguse valitsuse poliitika jätkumisel sisuliselt hävineb.

Tallinn on Eesti suurima omavalitsusena valmis omavalitsusliite toetama nõu ja jõuga, sh uuringu ja omavalitsusküsimustega tegeleva mõttekoja rahastamisel (Reformierakonna ja IRLI koalitsioonilepingus on punkt aidata „arendada ja finantseerida omavalitsuste arengu mõttekoda, kus kohtuvad teadlased, ametnikud, poliitikud ja omavalitsejad“). Paraku on see osa koalitsioonilepingust seniajani täitmata ning mõlemad asjaosalised hoiavad selle koha pealt suu kinni. Võtame initsiatiivi, kutsume kokku kõigi Eesti Omavalitsuste Kongressi ja näitame, et kohapeal on ka veel jõudu ning suudetakse enda ja oma rahva eest seista!